

Commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Ter attentie van mw. E.C.E. de Kler

Betreft: Rondetafelgesprek curriculumherziening po en vo, inbreng Nuffic

Den Haag, 7 april 2017

Geachte Kamerleden,

Nuffic ziet veel mogelijkheden om de aanbevelingen van de Onderwijsraad in haar advies 'Internationaliseren met ambitie' vorm te geven in een nieuw curriculum, in lijn met de aanbevelingen van de Onderwijs Coöperatie, de Regiegroep Onderwijs 2032 en het eerdere eindadvies Ons Onderwijs 2032. De Onderwijsraad stelt terecht vast dat het noodzakelijk is dat alle jongeren 'internationaal competent' worden in oriëntatie, kennis, communiceren, reflecteren en samenwerken. Dat is nodig om effectief te functioneren in de hedendaagse maatschappij. Internationale competentie, maakt mensen kansrijker op de (inter)nationale arbeidsmarkt waarop de concurrentie toeneemt. Internationaal competent zijn is voor iedereen belangrijk, ongeacht opleidingsniveau of beroepskeuze. Door het ook voor iedereen bereikbaar te maken wordt kansenongelijkheid verkleind.

Daarom pleit Nuffic voor aandacht voor internationalisering in het kerncurriculum, met daarnaast de ruimte voor scholen om in de specialisatie meer aandacht te geven aan internationalisering en moderne vreemde talen. Internationalisering is niet een extra vak, het is een dimensie van bestaande vakken en leergebieden en draagt ook bij aan maatschappelijke en persoonsvorming. Een groeiend aantal scholen heeft ervaring met het aanbieden van internationalisering als verdieping of als schoolprofiel. Het samen met leraren ontwikkelen van het curriculum op basis van het uitwisselen van goede voorbeelden en samenbrengen van leraren met experts, is daarbij een beproefde en vruchtbaar gebleken methode om goed onderwijs te ontwikkelen. Nuffic speelt daarbij ook in de toekomst graag een faciliterende en ondersteunende rol.

Het kerncurriculum

Wat direct opvalt in de adviezen voor de curriculumherziening is dat Engels een prominente plek inneemt. Dit ondersteunt Nuffic van harte. Hierbij is het van belang heldere streefdoelen of eindniveaus te formuleren waar per onderwijsfase naartoe gewerkt kan worden. Zoals de Onderwijsraad aangeeft moet dit niet eenzijdig op lezen en schrijven gericht zijn, maar juist ook op spreken en luisteren. Het is daarbij aan de scholen om te bepalen hoe en wanneer Engels aangeboden wordt op school. Op dit moment zijn bij Nuffic ruim 1150 basisscholen bekend die vroeg vreemdetalenonderwijs (vvto) aanbieden. Waarschijnlijk zijn er nog veel meer. Een grote groep van deze scholen is verenigd in een netwerk waarin ze ervaringen uitwisselen en kennis met elkaar delen over zowel zaken uit de schoolpraktijk als wetenschappelijke

Nuffic

Kortenaerkade 11
2518 AX Den Haag

Postadres

Postbus 29777
2502 LT Den Haag

Contact

T +31 (0)70 42 60 260
F +31 (0)70 42 60 399
info@nuffic.nl
www.nuffic.nl

inzichten. In het primair onderwijs is er dus al ruime ervaring met het gezamenlijk ontwikkelen van een internationale dimensie van het onderwijs. De combinatie van expertise van leerkrachten en inzichten van wetenschappers en andere experts heeft onder meer geleid tot het ontwikkelen van een eindtoets Engels voor het basisonderwijs. Aan deze eindtoets is een onderzoek gekoppeld, dat moet leiden tot een helder beeld van haalbare eindniveaus Engels van leerlingen in het primair onderwijs.

In het primair onderwijs is ruime ervaring met het gebruik van *Content and Language Integrated Learning* (CLIL), een didactiek die het bij uitstek mogelijk maakt om lesstof uit het vak Engels te koppelen aan andere vakken en bovendien uiterst geschikt is de taal spelenderwijs en op een natuurlijke manier te leren. Engels kan zo in een vakoverstijgende context aangeboden worden, door reguliere lesstof op een activerende manier aan te bieden en daarbij gebruik te maken van de vreemde taal. Dit beperkt zich uiteraard niet tot het primair onderwijs: deze didactiek en de gecombineerde aanpak worden ook in het voortgezet onderwijs met veel succes ingezet, met name in de ruim 130 tweetalige scholen.

Naast Engelse taal zou er in het curriculum ook een belangrijke plek gereserveerd moeten worden voor internationale oriëntatie en internationale competenties, zodat leerlingen goed worden voorbereid op een maatschappij die inherent internationaal is. Het is van belang dat leerlingen leren hoe Nederland zich verhoudt tot andere landen, hoe het leven in andere landen er aan toe gaat en hoe internationale samenwerking, handel en communicatie werkt. Maar ook dichterbij huis: leerlingen hebben verschillende achtergronden en moeten met deze diversiteit in de klas en in de samenleving leren omgaan. Ze moeten zoals de Onderwijsraad dat formuleert *internationaal competent* worden.

Internationale competentie draait niet alleen om kennis (met name in de domeinen kunst en cultuur en mens en maatschappij) maar ook om de vaak geciteerde 21e-eeuwse vaardigheden. Ook op dit gebied is zowel in het primair als in het voortgezet onderwijs veel ervaring. Al jaren brengt Nuffic gelijkgestemde leraren bij elkaar om internationale competenties te versterken. Ook hier werkt de combinatie van ervaringen uitwisselen en deskundigheidsbevordering uitstekend. Want internationale en interculturele competenties opdoen gaat niet vanzelf, maar vraagt om gericht lesmateriaal, geschoolde docenten en goede begeleiding. Alleen dan kan elke leerling zich goed op zijn of haar toekomst in een snel globaliserende wereld voorbereiden.

Specialisatie

In de curriculum discussie is veel aandacht voor ruimte voor scholen en leerlingen om zich te kunnen specialiseren. Internationalisering is bij uitstek een thema waar een school zich extra in kan specialiseren, bovenop de (noodzakelijk beperkte) basis aan internationale competenties die in het kerncurriculum is opgenomen.

Er is al veel ervaring met specialisatie in internationalisering. De ruim 150 scholen voor tweetalig onderwijs (tto po/vo), de bijna 40 Elos-scholen (vo) en de 35 Unesco scholen (po/vo) hebben een schat aan ervaring opgedaan, die gebruikt kan worden in het curriculum herzieningsproces. De standaarden (kwaliteitseisen) waar tto-, Elos en Unesco-scholen in het vo naartoe werken bieden een kader van kwaliteitsbewaking waarbinnen scholen zelf hun onderwijs vormgeven. Ook in het primair onderwijs zijn er scholen die zich nadrukkelijk richten op internationalisering. Vrijwel altijd gebeurt dit vanuit een basis van vvto, waarbij het taalonderwijs wordt verbonden met kennis van andere culturen en samenwerking met medeleerlingen in het buitenland. Zowel in primair als in voortgezet onderwijs wordt veelvuldig gebruik gemaakt van mogelijkheden om via internet en fysiek contact te hebben met mensen in het buitenland.

In het advies voor de curriculumherziening worden meerdere vreemde talen naast Engels gesuggereerd als mogelijkheid voor specialisatie. Ook de Onderwijsraad constateert dat een te eenzijdige gerichtheid op Engels en de Angelsaksische cultuur een onevenwichtigheid in de aandacht voor andere culturen met zich meebrengt. Nuffic is van mening is dat naast Engels ook andere talen een belangrijke plek in het kerncurriculum verdienen. Daarnaast is het goed mogelijk om als school extra verdieping aan te brengen in het talenaanbod. Hiervoor zou een *linguasium* profiel ontwikkeld kunnen worden. Dat kan bestaan uit een verdieping van het aanbod in de traditionele schooltalen, al dan niet gecombineerd met het halen van een internationaal taalcertificaat.

Ook kan gedacht worden aan het aanbieden van talen die niet op elke school te vinden zijn als Spaans, Arabisch en Chinees. Het talenonderwijs kan bovendien versterkt worden door het organiseren van digitale en fysieke uitwisselingen, waar leerlingen niet alleen hun taalvaardigheid vergroten maar ook aan hun internationale competenties werken. Voorwaarde voor het goed aanbieden van onderwijs in welke moderne vreemde taal dan ook (inclusief Engels) is dat het onderwijs gericht is op actieve taalvaardigheid.

Communicatieve vaardigheid (op alle deelgebieden) dient voorop te staan. Op die manier hebben de leerlingen het meeste profijt van het leren van een vreemde taal en doordat ze taal leren gebruiken, wordt het leren betekenisvol. Aandacht voor grammaticale correctheid is meer ondersteunend dan een doel op zich. Om de taalvaardigheid van leerlingen meetbaar én merkbaar te maken is het Europees Referentiekader voor talen (ERK) een belangrijk instrument dat ook buiten het onderwijs erkend wordt. Leerlingen kunnen hiermee duidelijk aangeven op welk niveau ze een taal beheersen op de verschillende deelvaardigheden.

Competentiegericht

Leren om te gaan met mensen uit andere landen en andere culturen leer je het beste door het te doen: aan je internationale competenties werk je door contact te hebben met leeftijdsgenoten en volwassenen met een andere culturele achtergrond. Door samen met hen aan betekenisvolle projecten te werken, in de eigen klas of buurt, via online contacten met het buitenland of

door daadwerkelijk op reis te gaan of leerlingen uit het buitenland te ontvangen. Daarmee lever je ook een belangrijke bijdrage aan persoonsvorming. Internationale competenties zijn wellicht wat minder makkelijk toetsbaar, maar wel zeer goed merkbaar.

Onder de noemer 'internationale competenties' gaat een heel scala aan competentiesets en vaardigheden schuil. In internationale samenwerkingsprojecten komen bijvoorbeeld bij uitstek de zogenaamde 21e-eeuwse vaardigheden aan bod. Samenwerken met buitenlandse leeftijdgenoten vraagt om nog meer samenwerkingsvaardigheden, creativiteit, veerkracht en ondernemendheid dan een samenwerkingsproject binnen de eigen klas. Interculturele competenties komen logischerwijs juist aan bod bij internationale projecten en lessen. De OECD spreekt in haar papers over 'global competences', waarbij interculturele vaardigheden, taalvaardigheid in meerdere moderne vreemde talen en begrip van mondiale problemen centraal staan. Dit wordt onderstreept door het voornemen om 'global competency' op te nemen in de PISA test van 2018.

Nuffic heeft ervaring met het merkbaar maken van internationale competenties door het werken met het Common Framework for Europe Competence. In dit raamwerk komen diverse domeinen van internationale competenties aan bod in verschillende niveaus, waardoor scholen hun curriculum beter kunnen vormgeven en leerlingen hun progressie kunnen bijhouden. Leraren geven dit nogal theoretische raamwerk op zeer eenvoudige en voor leerlingen aansprekende wijze vorm in lesopdrachten, waarmee de competenties meetbaar en merkbaar worden.

Internationalisering in de kern

Internationalisering, in al haar verschijningsvormen, is een essentieel onderdeel van het curriculum. Ook is het bij uitstek een domein waarbij al veel ervaring is opgedaan met innovatie 'van onderop', waarbij het initiatief tot onderwijsvernieuwing van schoolleiders, leraren en ouders kwam. Leraren en schoolleiders die hiermee ervaring hebben opgedaan vormen dan ook zeer geschikte leden van de voorgestelde ontwikkelteams voor Engels, burgerschap, digitale geletterdheid, vakoverstijgende vaardigheden en de vier vakinhoudelijke leergebieden.

De scholen die voorop lopen met internationalisering zijn goed bekend met deze werkwijze doordat Nuffic al jaren samen met scholen internationale onderwijsconcepten ontwikkeld. Zowel in het kerncurriculum als in de specialisatie zijn legio mogelijkheden waarop leraren internationalisering kunnen inzetten om het onderwijs te verbeteren, betekenis te geven, verbinding te zoeken met de wereld buiten de schoolmuren en leerlingen waardevolle competenties te laten opdoen.

Met vriendelijke groet,

Stephan Meershoek